

مقایسه معیارهای انتخاب همسر در دانشجویان سال اول و دانشجویان سال سوم و بالاتر

ابوالفضل غفاری^۱، علی تیرگانی^۲، علی رضا سنایی پور^۳

مقدمه

انسان همواره در حال تصمیم‌گیری و در حال تغییر و دگرگونی است. تغییرات انسان بر خلاف سایر تغییرات در نظام هستی، ناشی از دو منبع درونی (فیزیولوژیکی، هورمونی و جسمی) که جنبه وراثتی دارند) و بیرونی (ناشی از محیط که بیشتر جنبه یادگیری و اکتسابی دارند) است. به همین منوال تصمیم‌گیری‌ها نیز تحت تأثیر عوامل درونی و بیرونی هستند. به نظر می‌رسد هر کدام از این منابع سهم خود را در دگرگونی‌ها و تغییرات به‌وجود آمده اعمال می‌کنند؛ اما منبعی که که کنترل آن بیشتر در اختیار فرد است و می‌تواند تأثیرات آن را در جهت مطلوب خود هدایت کند، بعد محیطی و اکتسابی است. اقبال مختلف در محیط‌های متفاوتی قرار می‌گیرند و به تبع آن تأثیرات آن محیط را نیز به خود می‌گیرند. یکی از این اقبال دانشجویان می‌باشند که طبیعتاً قسمت عمده زندگی دانشجویی خویش را در دانشگاه می‌گذرانند و این محیط می‌تواند تأثیرات عمیق و پایداری را در سراسر زندگی افراد به جای گذارد. یکی از زمینه‌هایی که تأثیرگذاری دانشگاه در آن غیر قابل انکار است، معیارهای ازدواج همسر است. با توجه به طول دوره نسبتاً بلند دانشجویی، شناخت و بررسی تأثیرات طولی دانشگاه در زمینه معیارهای انتخاب همسر و ازدواج از منظر روانشناختی، جامعه‌شناختی، علوم تربیتی و مردم‌شناختی اهمیت زیادی دارد. این پژوهش از منظر روانشناختی به بررسی موضوع پرداخته است. در فرایند انتخاب همسر و شریک زندگی مناسب، عوامل متعددی دخیل هستند که باید آگاهانه در نظر گرفته شوند. از آنجا که محیط و فضای روانی- اجتماعی حاکم بر فرد، در تشکیل هویت و اهداف زندگی شخص نقشی اساسی دارد، این پژوهش در صدد پاسخ به این سؤال است که آیا به دلیل حضور در دانشگاه، معیارهای انتخاب همسر از ابتدای ورود به دانشگاه تا زمان اتمام تحصیلات، تغییر می‌کنند؟ و ابعاد و میزان این تغییر در دانشجویان مختلف چگونه است؟

حسینی و همکاران (۱۳۸۶) در پژوهش خود دریافتند که سلامت روانی مهم ترین معیار در انتخاب همسر است. عابدی و همکاران (۱۳۷۹) در پژوهش خود نشان دادند که بین دختران و پسران در مؤلفه‌های اقتصادی، زیبایی، تشابه ظاهری و وضعیت جسمی تفاوت آماری معناداری وجود دارد. مصلی نژاد و کارگر (۱۳۸۵) نیز در پژوهش خود دریافتند که پسران در زمینه ازدواج اهمیت بیشتری به معیارهای زیست شناختی مانند سلامت جسم، وضعیت ظاهری و جذابیت فرد مورد نظر می‌دهند در حالی که دختران معیارهای روان‌شناختی و اجتماعی نظیر برخورد، رفتارهای اجتماعی، سطح تحصیلات، قدرت تصمیم‌گیری فرد، اشتراک مذهب و فرهنگ را با اهمیت می‌دانند. منصوریان و خسروان (۱۳۷۹) در پژوهش خود متوجه شدند که از بین مؤلفه‌های گوناگون مذهبی، فیزیکی و اقتصادی، داشتن شغل و درآمد کافی (بعداقتصادی) در بین دانشجویان دختر از اهمیت و اولویت بیشتری برخوردار است. شهریاری (۱۳۸۱) در بررسی معیارهای انتخاب همسر دریافت که دانشجویان زن، عامل روانی و احساس نیاز مبرم به همدم را مهم ترین متغیر در انتخاب همسر، در نظر گرفته بودند. در تحقیقی دیگر مشخص شد که دختران در مقایسه با پسران اهمیت بیشتری به عوامل مذهبی در انتخاب همسر می‌دهند، در حالی که پسران اهمیت بیشتری برای عوامل فیزیکی و ظاهری قائل هستند (شرفیانی، ۱۳۸۱).

فرضیه اول: جایگاه معیارهای خانوادگی در انتخاب همسر برای دانشجویان ورودی جدید (سال اول) با دانشجویان ورودی قدیم (سال سوم و بالاتر) متفاوت است. فرضیه دوم: جایگاه معیارهای فرهنگی- اجتماعی در انتخاب همسر برای دانشجویان ورودی جدید (سال اول) با دانشجویان ورودی قدیم (سال سوم و بالاتر) متفاوت است. فرضیه سوم: جایگاه معیارهای اقتصادی در انتخاب همسر برای دانشجویان ورودی جدید (سال اول) با دانشجویان ورودی قدیم (سال سوم و بالاتر) متفاوت است. فرضیه چهارم: جایگاه معیارهای روان‌شناختی در انتخاب همسر برای دانشجویان ورودی جدید (سال اول) با دانشجویان ورودی قدیم (سال سوم و بالاتر) متفاوت است. فرضیه پنجم: جایگاه معیارهای جسمی در انتخاب همسر برای دانشجویان ورودی جدید (سال اول) با دانشجویان ورودی قدیم (سال سوم و بالاتر) متفاوت است. فرضیه ششم: جایگاه معیارهای اعتقادی در انتخاب همسر برای دانشجویان ورودی جدید (سال اول) با دانشجویان ورودی قدیم (سال سوم و بالاتر) متفاوت است.

روش

شرکت کنندگان: پژوهش حاضر از نوع توصیفی است و به صورت پیمایشی انجام شده است. تعداد ۵۹۹ نفر از دانشجویان با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای از بین کلیه دانشجویان دختر و پسر دانشگاه فردوسی مشهد در سال تحصیلی ۸۹-۸۸ انتخاب شدند.

ابزار: در این پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته معیارهای ازدواج استفاده شد. که متشکل از دو بخش ویژگی‌های جمعیت‌شناختی (۲۱ سؤال) و سنجش مؤلفه‌های شش گانه خانوادگی، فرهنگی - اجتماعی، اقتصادی، روان‌شناختی، اعتقادی و جسمی (۱۳۳ سؤال) است. روایی صوری و محتوایی ابزار مذکور، با استفاده از نظر ده نفر از متخصصان روانشناسی، علوم تربیتی و مشاوران ازدواج و خانواده‌دانشگاه

فردوسی بررسی و پس از انجام اصلاحات لازم، روی ۵۰ نفر از دانشجویان به‌صورت پایلوت اجرا گردید. محاسبه آلفای کرونباخ نشان داد که آلفای کلی پرسشنامه ۰/۹۲ و آلفای مؤلفه‌ها حداقل ۰/۷۵ در مؤلفه اقتصادی و حداکثر ۰/۹۵ در مؤلفه اعتقادی است.

یافته‌ها

جدول ۱

تعداد دانشجویان به تفکیک جنسیت و سال ورود

سال آخر	سال اول	جمع کل
۳۳۶	۲۷۳	۶۰۹

مشاهده جداول و محاسبه آزمون t ، نشان می‌دهد که میانگین نمرات دانشجویان جدیدالورود در معیارهای ازدواج (۴۳۲) و دانشجویان قدیمی (۴۲۳)، تفاوت معناداری (۰/۰۱۱) پیدا کرده‌اند. این تفاوت در جهت کاهش اهمیت معیارهای ازدواج در دانشجویان است.

مشاهده جداول و محاسبه آزمون t ، نشان می‌دهد که میانگین نمرات دانشجویان جدیدالورود پسر در معیارهای ازدواج (۴۱۵) و دانشجویان قدیمی (۴۱۱)، تفاوت معناداری (۰/۵۰۹) پیدا نکرده‌اند. این تفاوت نیز در جهت کاهش اهمیت معیارهای ازدواج در دانشجویان است.

مشاهده جداول و محاسبه آزمون t ، نشان می‌دهد که میانگین نمرات دانشجویان جدیدالورود دختر در معیارهای ازدواج (۴۴۳) و دانشجویان قدیمی (۴۳۰)، تفاوت معناداری (۰/۰۰۲) پیدا کرده‌اند.

مشاهده جداول بالا و محاسبه آزمون t ، نشان می‌دهد که میانگین نمرات دانشجویان جدیدالورود (۸۰) و دانشجویان قدیمی (۸۰) در مؤلفه خانوادگی، تفاوت معناداری (۰/۰۰۲) ندارند.

مشاهده جداول بالا و محاسبه آزمون t ، نشان می‌دهد که میانگین نمرات دانشجویان جدیدالورود (۵۹۷) و دانشجویان قدیمی (۵۹۷)، تفاوت بین دو گروه معنادار نیست (۰/۰۸۸)؛ این بدان معناست که بین دو گروه قدیم و جدید، از نظر اهمیت قائل شدن برای معیارهای فرهنگی - اجتماعی تفاوت آماری معناداری وجود ندارد.

چنانکه ملاحظه می‌گردد تفاوت بین دو گروه معنادار نیست (۰/۵۷۸)؛ این بدان معناست که بین دو گروه قدیم و جدید، از نظر اهمیت قائل شدن برای مؤلفه اقتصادی تفاوت آماری معناداری وجود ندارد.

چنانکه ملاحظه می‌گردد تفاوت بین دو گروه معنادار است (۰/۰۲۶)؛ این بدان معناست که بین دو گروه قدیم و جدید، از نظر اهمیت قائل شدن برای مؤلفه اقتصادی تفاوت آماری معناداری وجود دارد. این تفاوت در جهت کاهش اهمیت معیارهای روان‌شناختی است.

چنانکه ملاحظه می‌گردد تفاوت بین دو گروه معنادار نیست (۰/۵۱۰)؛ این بدان معناست که بین دو گروه قدیم و جدید، از نظر اهمیت قائل شدن برای معیار جسمی، تفاوت آماری معناداری وجود ندارد.

چنانکه ملاحظه می‌گردد تفاوت بین دو گروه معنادار نیست (۰/۰۶۶)؛ این بدان معناست که بین دو گروه قدیم و جدید، از نظر اهمیت قائل شدن برای معیار ظاهری، تفاوت آماری معناداری وجود ندارد. علی‌رغم عدم وجود تفاوت معنادار، کاهش میانگین نمرات در مؤلفه ظاهری اتفاق افتاده است. این نتیجه بیانگر آن است که دانشجویان سال اول اهمیت بیشتری برای عوامل فیزیکی و جسمی قائل هستند و رفته رفته از اهمیت این عوامل نزد دانشجویان کاسته می‌شود.

چنانکه ملاحظه می‌گردد تفاوت دانشجویان در مؤلفه اعتقادی معنادار است (۰/۰۰۰)؛ این بدان معناست که بین دو گروه قدیم و جدید، از نظر اهمیت قائل شدن برای معیار ظاهری، تفاوت وجود دارد. وجود تفاوت معنادار در این مؤلفه، با توجه به میانگین نمرات، حاکی از کاهش یافتن اهمیت عوامل دینی در انتخاب همسر است. این نتیجه بیانگر آن است که دانشجویان سال اول اهمیت بیشتری برای عوامل دینی قائل هستند و رفته رفته از اهمیت این عوامل نزد دانشجویان کاسته می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

به استثنای مؤلفه دینی، مجموع مقایسه‌ها بین میانگین نمرات، حاکی از عدم وجود تفاوت معنادار بین دانشجویان است. هم‌چنین مقایسه نمرات دختران جدیدالورود و قدیمی حاکی از تفاوت معنادار نمرات بود. این یافته، تأثیرپذیری بیشتر دختران از محیط دانشگاه را نشان می‌دهد.

با توجه به نتایج به‌دست آمده ملاحظه می‌گردد که بین دو گروه جدید و قدیم به لحاظ میزان اهمیت برای عوامل خانوادگی تفاوت آماری معناداری مشاهده نمی‌گردد. هم‌چنین بین دو گروه از نظر میزان اهمیت قائل شدن برای عوامل فرهنگی - اجتماعی تفاوت معناداری مشاهده نمی‌گردد. این نتیجه نامسوس با نتایج اکثر تحقیقات انجام شده (از جمله مصلی نژاد و کارگر، ۱۳۸۵) در این زمینه است که به صورت مقایسه بین دو گروه زنان و مردان انجام شده بود. در تبیین این نتیجه باید ابراز داشت که تفاوت‌های مشاهده شده در تحقیقات مشابه صرفاً بین دو جنس و آن هم در یک بازه زمانی بوده است در حالی که در پژوهش حاضر دانشجویان با قرار گرفتن در بازه‌های زمانی متفاوت با هم مقایسه شده اند که خود این زمان می‌تواند عامل تعدیل‌کننده ای در نتیجه بدست آمده باشد، بعبارتی بازگشت به میانگین اتفاق می‌افتد. با توجه به آمار و ارقام بدست آمده ملاحظه می‌گردد که بین دو گروه از نظر اهمیت قائل شدن برای عوامل اقتصادی تفاوت قابل ملاحظه ای وجود ندارد و این نتیجه نیز نامسوس با نتایج اکثر تحقیقات انجام شده (از جمله منصوریان و خسروان، ۱۳۷۹ و شهریاری، ۱۳۸۱) است که البته این پژوهش‌ها نیز به صورت مقایسه بین دو جنس زن و مرد بوده است. با مشاهده نتایج به‌دست آمده از تحلیل داده‌ها ملاحظه می‌گردد که بین دو گروه از نظر میزان اهمیت قائل شدن براساس معیارهای روان-

۱. استادیار گروه علوم تربیتی دانشگاه فردوسی مشهد Ghaffari@um.ac.ir

۲. کارشناس ارشد روان‌شناسی

۳. کارشناس علوم تربیتی

شناختی نیز تفاوت قابل ملاحظه ای وجود ندارد و این ناهمسو با نتایج اکثر تحقیقات انجام شده در این زمینه (مثلا مصلی نژاد و کارگر، ۱۳۸۵) است که آن هم به صورت مقایسه بین دو گروه دختر و پسر در یک بازه زمانی انجام شده بود. است. در توجیه و تبیین نتیجه بدست آمده باید گفت که همانند فرضیه‌های پیشین در این جا نیز دو گروه در بازه‌های زمانی متفاوت با هم مقایسه شده اند که این قرار گرفتن در بازه‌های زمانی ناهمسان به لحاظ سنی و موقعیت تحصیلی و تأثیرات دانشگاه عاملی تعدیل کننده در جهت این نتیجه می باشد. با مشاهده نتایج بدست آمده در می‌بایم که بین دو گروه از نظر میزان اهمیت برای معیارهای جسمی نیز، تفاوت آماری معناداری وجود ندارد. این نتیجه نیز با نتایج اکثر تحقیقات انجام شده در این زمینه (مانند شرفخانی، ۱۳۸۱، مصلی نژاد و کارگر ۱۳۸۵) ناهمسو است. با ملاحظه اعداد به دست آمده ملاحظه می‌گردد که بین دو گروه از نظر میزان اهمیت برای عوامل مذهبی و اعتقادی تفاوت آماری و قابل ملاحظه ای وجود دارد؛ بدین صورت که از ابتدای ورود به دانشگاه تا زمان اتمام تحصیلات از میزان اهمیت این عوامل در نزد دانشجویان کاسته می‌شود. به عبارت دیگر، دانشجویان ورودی سال اول، در انتخاب همسر اهمیت بیشتری را به معیارهای مذهبی - اعتقادی می‌دهند. در زمینه همسویی و ناهمسویی این نتیجه چون تحقیق مرتبطی یافت نشده است در نتیجه باید آن را موکول به تحقیقات کامل تر و مسوط تر در آینده کرد.

منابع

حسینی، میمنت؛ محمدی، مریم؛ یغمایی، فریده و علوی مجد، حمیده (۱۳۸۶). بررسی اولویت معیارهای انتخاب همسر زوجین در شرف ازدواج شهر تهران در سال ۱۳۸۶، پژوهنده دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، سال ۱۲، ۶-۶
شرفخانی، جعفر و قیصریان، اسحاق (۱۳۸۶). بررسی الگوهای همسرگزینی در بین جوانان ۲۱ تا ۳۱ ساله استان ایلام، daneshpajoo. Blogfa.com
شهریاری، صدیقه (۱۳۸۱). بررسی معیارهای انتخاب همسر از دیدگاه بانوان دانشجوی پیام نور اردستان، تهران: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
مصلی نژاد، لیلیا؛ کارگر، محمد حسین (۱۳۸۵). بررسی معیارهای همسرگزینی از دیدگاه دو گروه دانشجویان دختر و پسر دانشکده علوم پزشکی جهرم، طب و تزکیه، ۱۴
منصوریان، محمد رضا، خسروان، شهلا (۱۳۷۹). بررسی معیارهای انتخاب همسر از دیدگاه دانشجویان علوم پزشکی گناباد.

Bratter, J.L., & Eschbach, K. (۲۰۰۶). What about the couple? Interracial marriage and psychological distress, *Journal of Social Science Research*, ۳۵, ۱۰۲۵-۱۰۴۷
Hmlton, A., & Siow, A. (۲۰۰۷). class, gender and marriage, *Review of Economic Dynamic*, ۱۰, ۵۴۹-۵۷۵
Wilcox, B. Bradfordbnm., & Wolfinger, Nicholas.H. (۲۰۰۷). Then come marriage? Religion, race, and marriage in urban America, *Journal of Social Science Research*, ۳۶, ۵۶۹-۵۸۹

مجری:

دفتر مرکزی مشاوره وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مرکز مشاوره دانشگاه شاهد

با مشارکت دانشگاه علوم پزشکی ایران

با همکاری:

مراکز مشاوره دانشجویی دانشگاه‌های

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

موت گیت ۵م و گیت ۱۱فیلد بوشان، تهران، سایت سمینار سراسری بهداشت روانی

<http://seminar.iransco.org>
seminar5@iransco.org

دارای امتیاز با آموزی

© ۱۳۸۹ تمام حقوق این نشریه محفوظ است. هر گونه کپی‌برداری از این نشریه بدون اجازه کتبی ممنوع است.
این نشریه با استفاده از سیستم مدیریت محتوا، سیستم مدیریت نشریه و سیستم مدیریت محتوای وردپرس توسعه یافته است.

پنجمین سمینار سراسری بهداشت روانی دانشجویان

